

Bijlage HAVO
2025

tijdvak 1

aardrijkskunde

Bronnenboekje

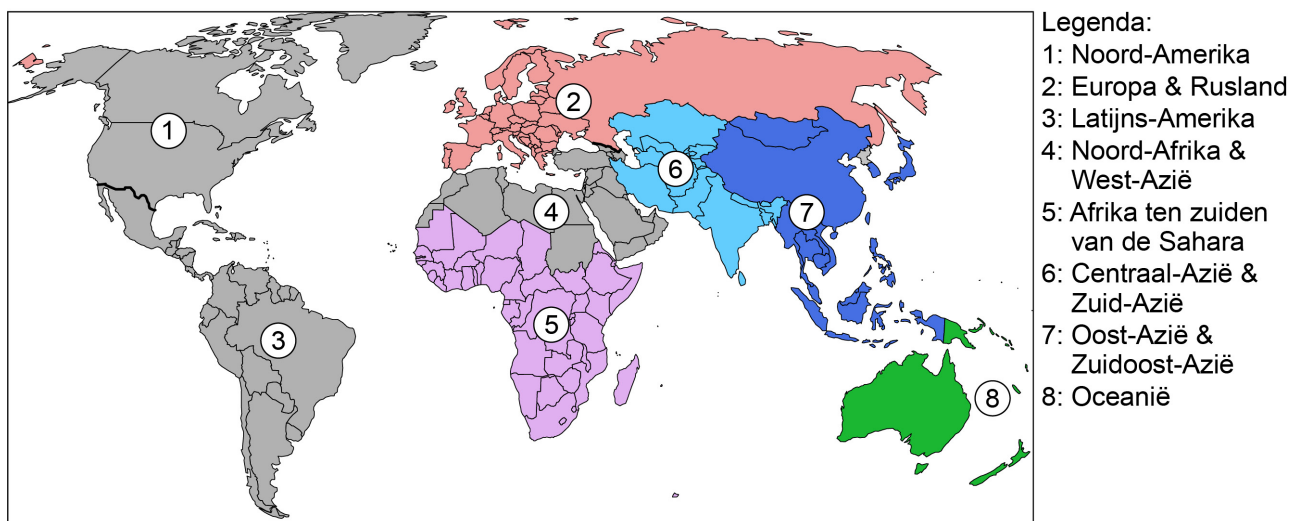
Opgave 1 – Migratie binnen en tussen macroregio's

bron 1

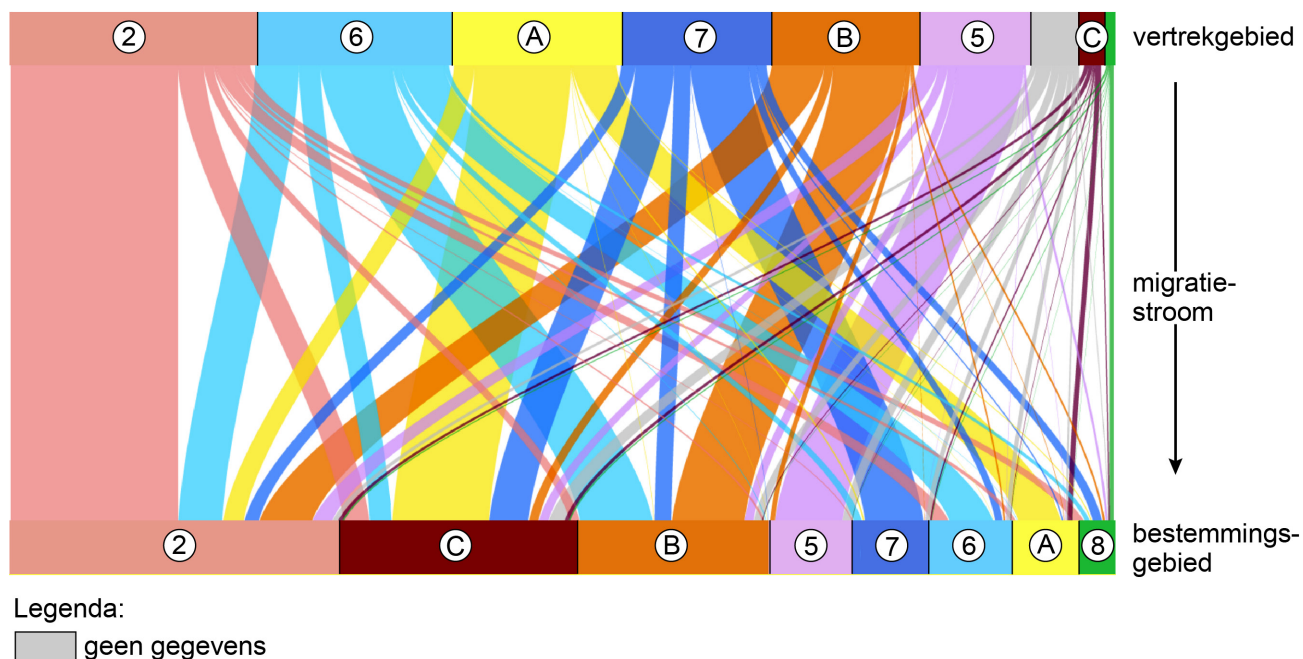
Migratiestromen binnen en tussen macroregio's

Macroregio's zijn groepen landen die bij elkaar liggen en gemeenschappelijke kenmerken hebben. Sommige macroregio's hebben een positief migratiesaldo, andere hebben een negatief migratiesaldo.

De wereld in acht macroregio's

Migratiestromen binnen en tussen de acht macroregio's (2020)

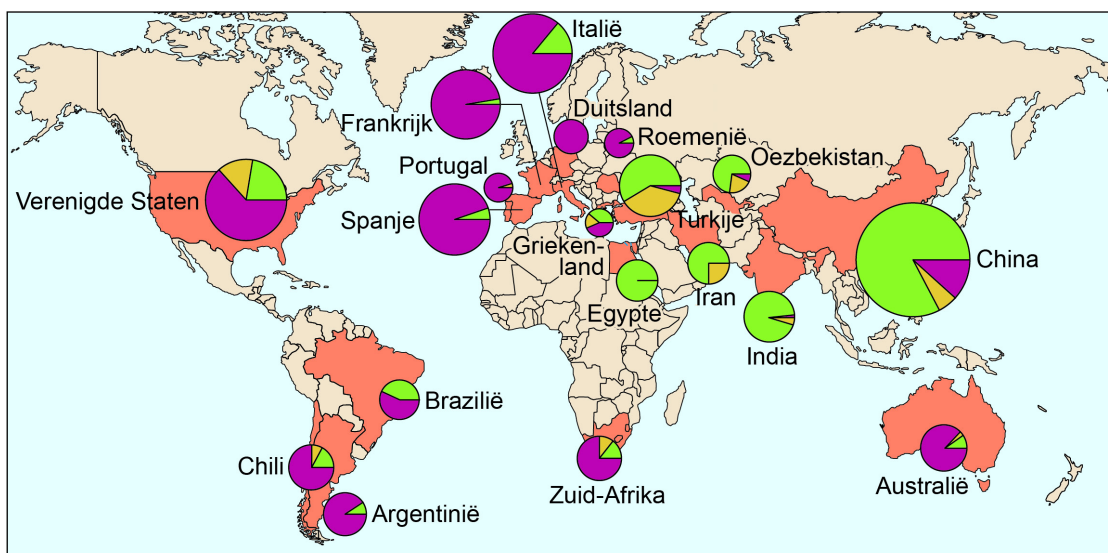
Opgave 2 – De geografie van de druiventeelt

bron 2

Mondiale druiventeelt

Druiven worden geteeld voor drie consumptiedoeleinden. Consumptiedruiven zijn de standaard (vaak pitloze) druiven zoals die in supermarkten verkocht worden. Daarnaast zijn er druivensoorten die worden gedroogd tot rozijnen of krenten. De laatste groep zijn de wijndruiven. Van deze druiven worden wijnen of sappen gemaakt.

Landen met een grote druiventeelt

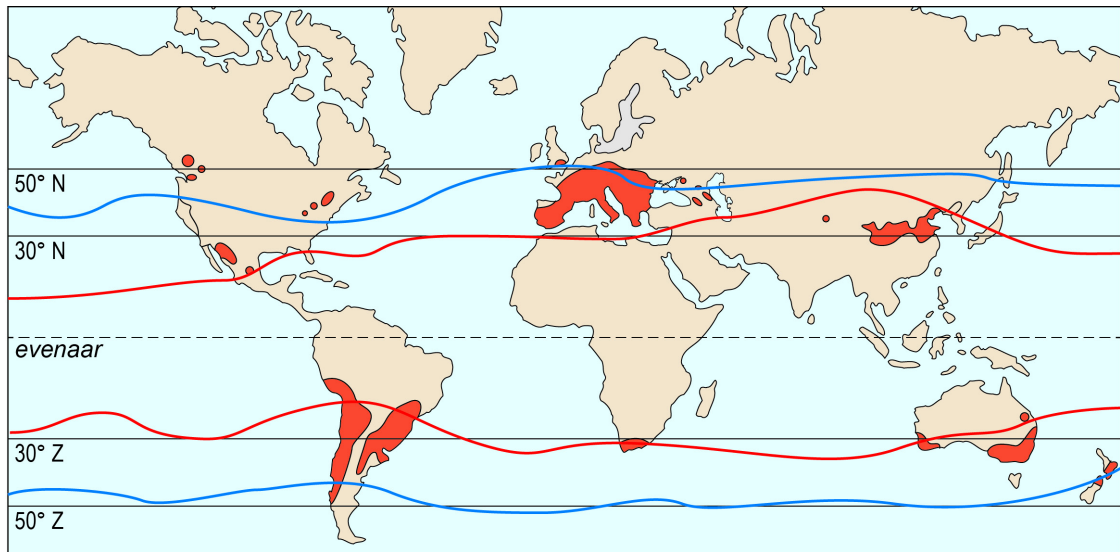

Legenda:

bron 3

Gebieden waar wijndruiven worden geteeld (wijngebieden)

Legenda:

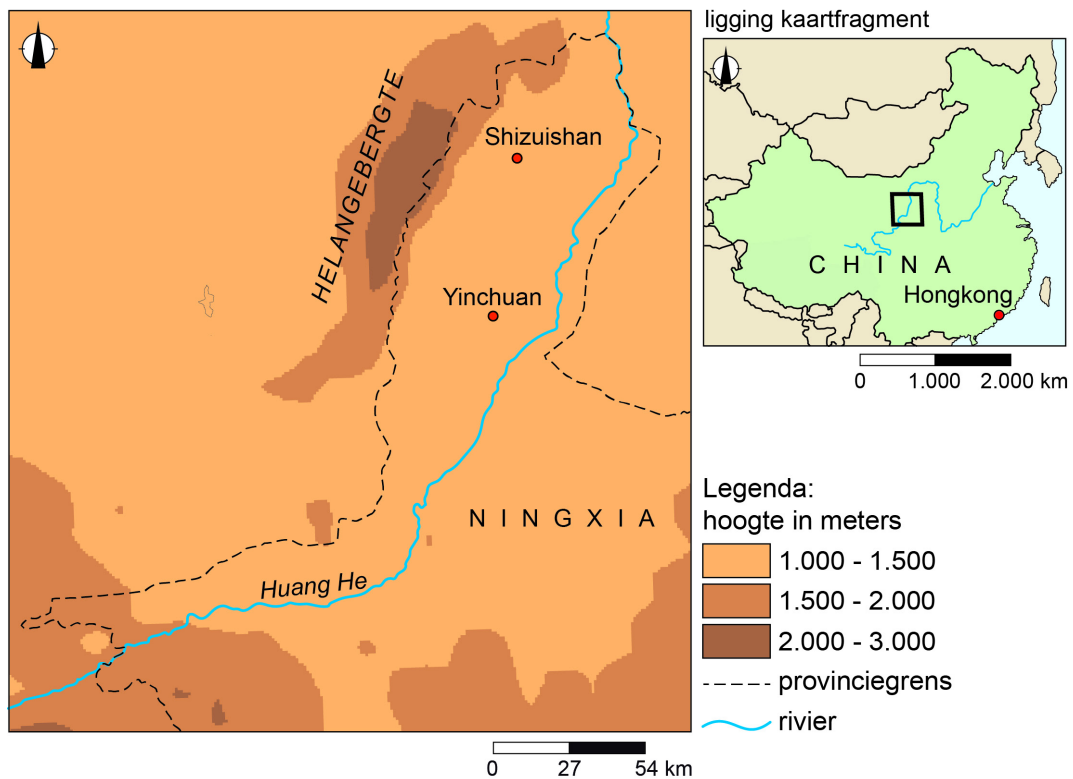
wijngebied

10°C jaarisotherm

20°C jaarisotherm

De regio Ningxia in China

In de Ningxia-vallei in China worden steeds meer wijndruiven geteeld. De wijnen die er gemaakt worden, zijn voor de nationale en internationale handel.

Wijngaard in de Ningxia-vallei

Chinese consumptie en productie

De wijnconsumptie in China neemt al lange tijd toe. Na de Verenigde Staten, Frankrijk, Italië en Duitsland is China de grootste wijnconsument ter wereld. Veel van deze wijnen worden nu nog geïmporteerd, maar het aandeel wijnen uit eigen land neemt toe. Door de aankoop van buitenlandse kennis produceert China betere en betaalbare wijnen die steeds vaker ook geëxporteerd worden.

In China is wijn nu nog vooral een chique cadeau. Tot een paar decennia geleden was dat in de Verenigde Staten en Noord-Europa eigenlijk net zo. De Chinees-Vietnamese zakenman Peter Kwok is ervan overtuigd dat China uiteindelijk een echt wijnland zal worden, net zoals Australië en Zuid-Afrika dat geworden zijn. Daarom investeert Kwok nu in Franse wijngebieden.

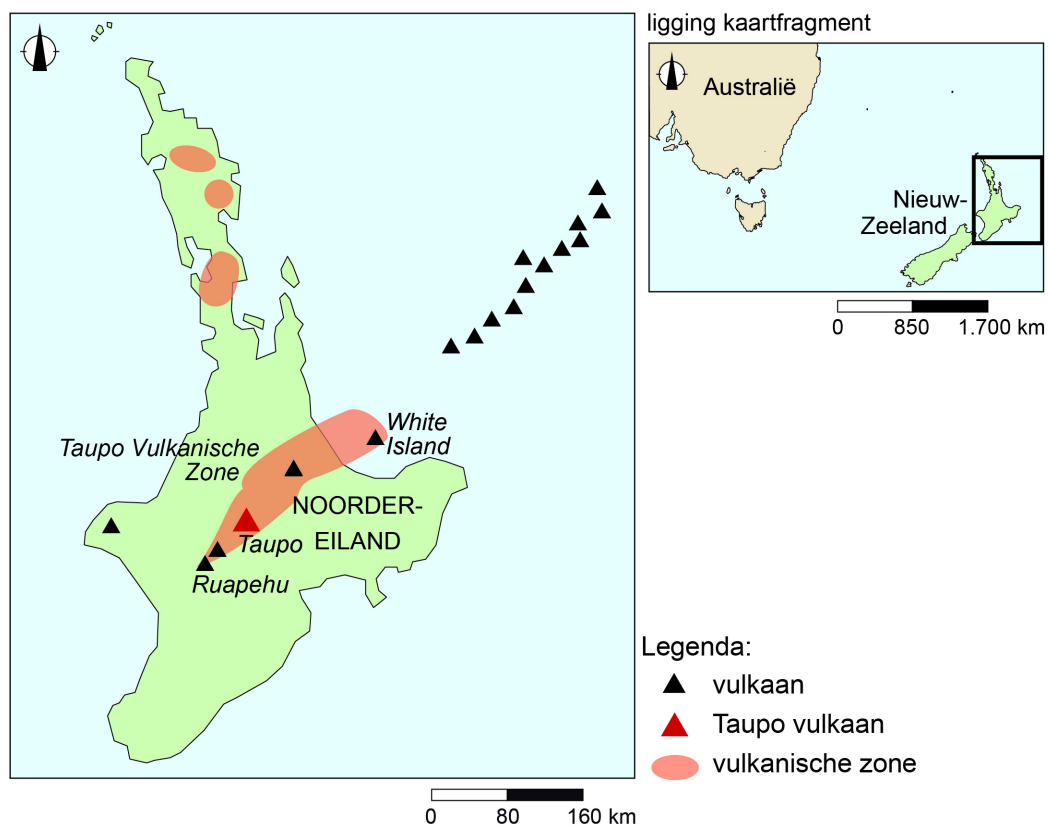
Opgave 3 – De Taupo Vulkanische Zone in Nieuw-Zeeland

bron 6

Taupo Vulkanische Zone

De Taupo Vulkanische Zone (TVZ) is een vulkanisch gebied op het Noordereiland van Nieuw-Zeeland. Het is vernoemd naar de grootste vulkaan in de zone, de Taupo. Het magma in de TVZ zit dicht onder het aardoppervlak en staat in contact met het grondwater.

De vulkaan op White Island, zo'n 50 kilometer uit de kust van het Noordereiland, is de actiefste vulkaan van de TVZ (zie bron 7).

Het vulkaaneiland White Island

In de negentiende eeuw en aan het begin van de twintigste eeuw werd op White Island zwavel gewonnen. Bij een zware uitbarsting in 1914 veranderde het uiterlijk van de vulkaan sterk en sinds die uitbarsting komt er zwavel in zee terecht. In 1930 werd de zwavelwinning gestopt. Later werd het eiland een toeristische trekpleister, maar toen bij een uitbarsting in 2019 tweeëntwintig toeristen om het leven kwamen, werd het eiland voor toeristen gesloten.

Luchtfoto White Island

Verlaten zwavelmijn op White Island

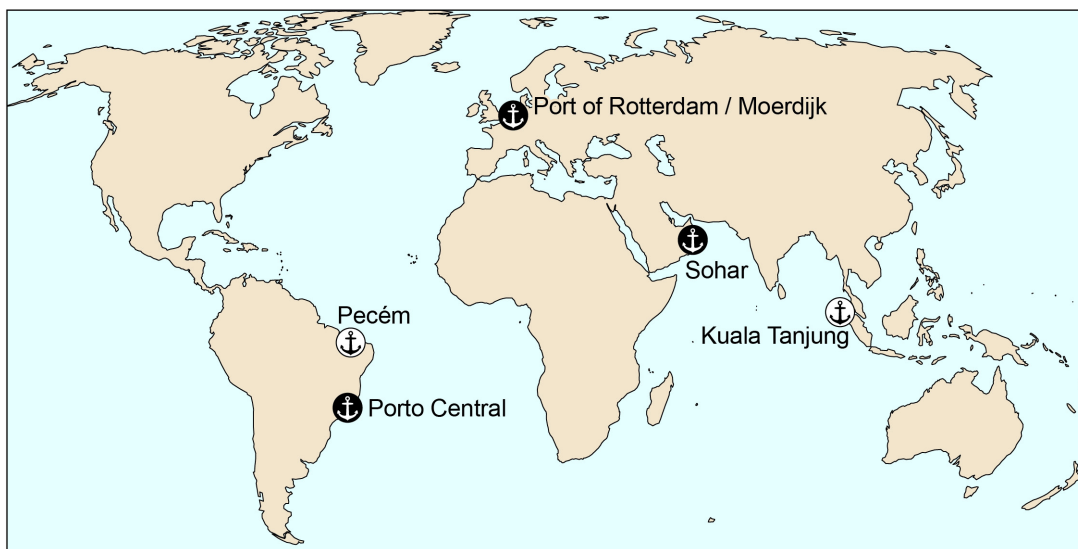
Opgave 4 – Porto Central, een nieuwe haven in Brazilië

bron 8

Porto Central, een haven met Rotterdamse invloed in Brazilië

In Vitória, zo'n 500 km ten noorden van Rio de Janeiro, wordt een nieuwe zeehaven gebouwd: Porto Central. Havenbedrijf Rotterdam is betrokken bij de bouw van deze haven.

World Port Network Havenbedrijf Rotterdam

Legenda:

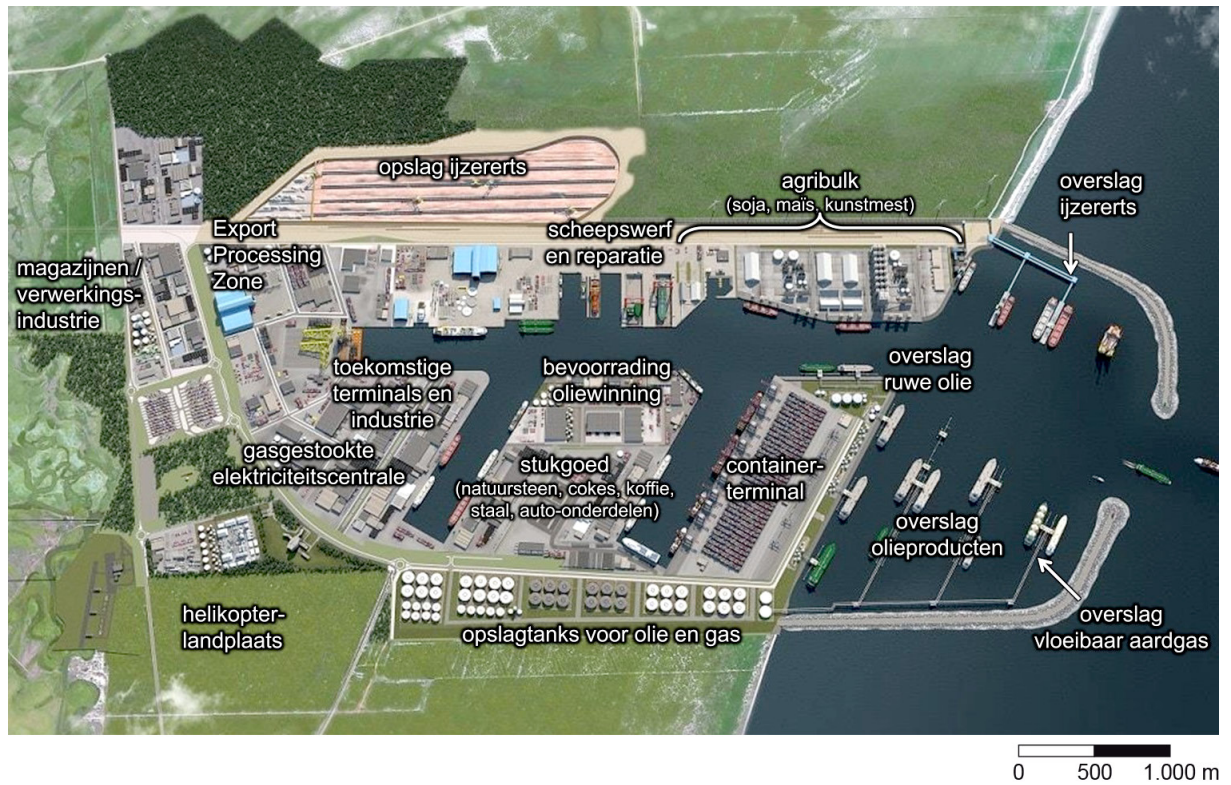
huidige netwerkhavens

toekomstige netwerkhavens

bron 9

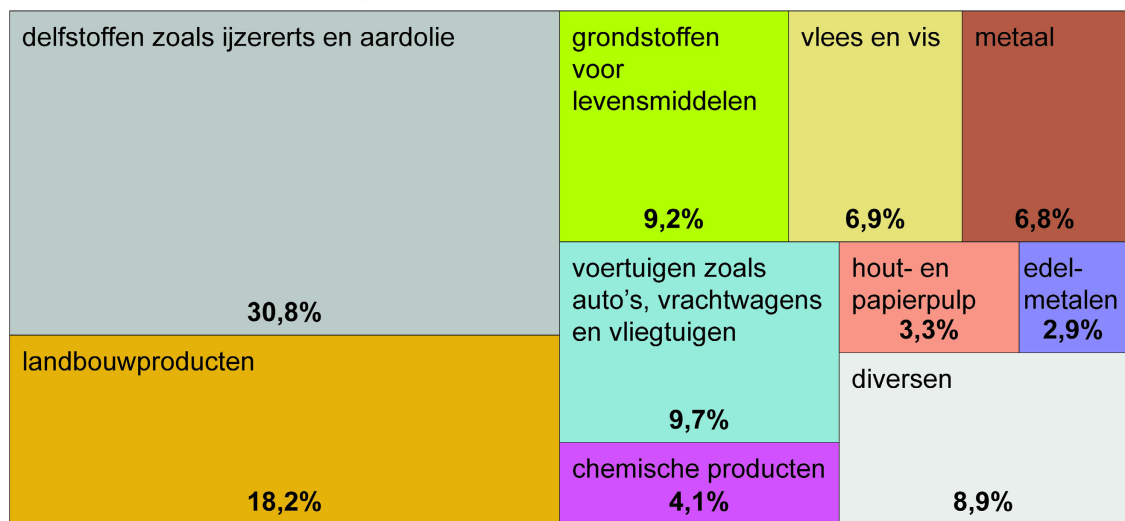
Impressie van het toekomstige Porto Central

bron 10

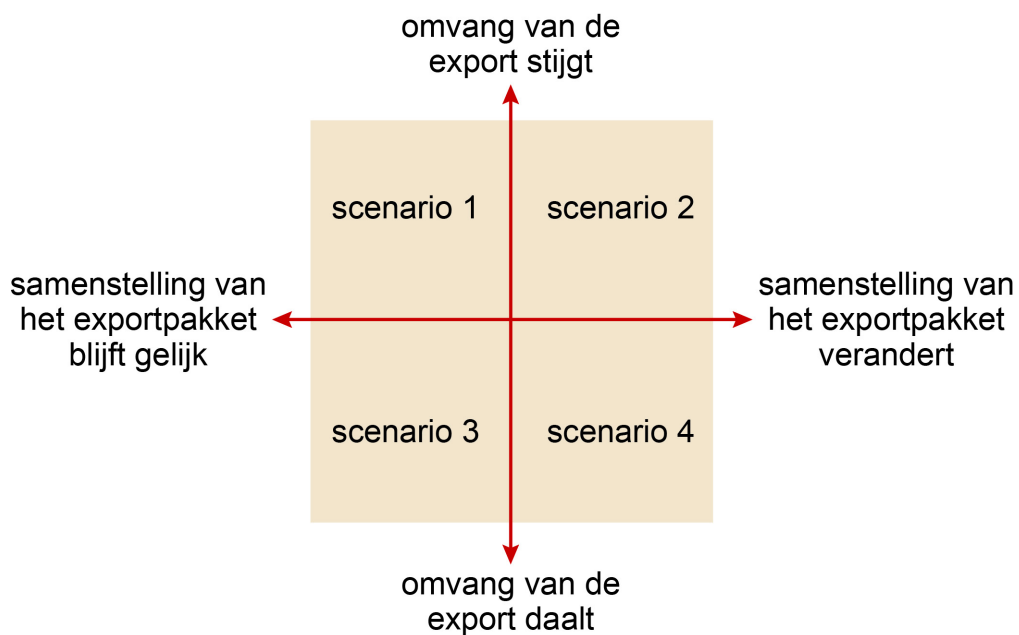
Export van Brazilië in 2021

Totale exportwaarde 290 miljard dollar

bron 11

Toekomstscenario's voor de handel van Brazilië met andere landen

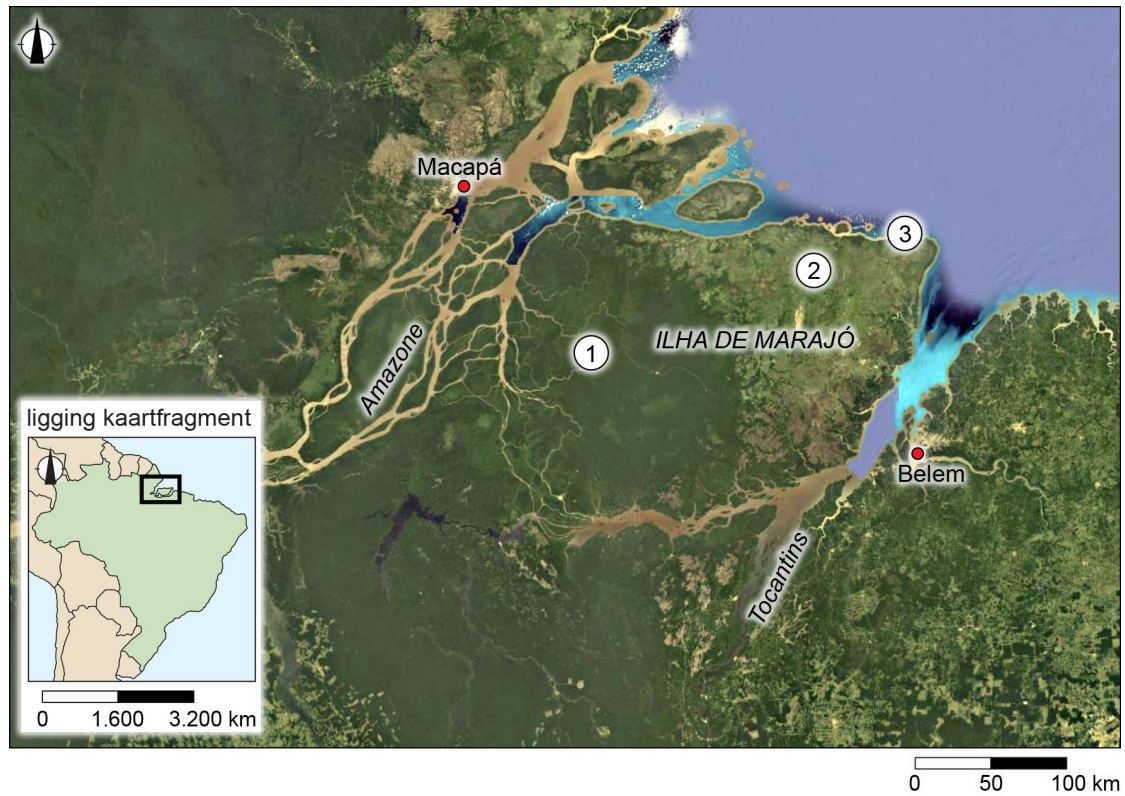

Opgave 5 – Ilha de Marajó

bron 12

Satellietbeeld van Ilha de Marajó

Ilha de Marajó is een eiland in het mondingsgebied van de Amazone en de Tocantins. Het eiland is ongeveer even groot als Nederland.

bron 13

Drie foto's gemaakt op de locaties aangegeven in bron 12

De Pororoca

De vloedstroom vanuit de Atlantische Oceaan reikt tot ver in de Amazone en de Tocantins. Rondom volle maan verandert deze vloedstroom in de Amazone en de Tocantins in een vloedgolf: de Pororoca. Deze vloedgolf is zo krachtig dat tot vier meter hoge golven ontstaan waarop gesurft kan worden. Pororoca betekent letterlijk 'Grote Brul', omdat de golven al ver van tevoren hoorbaar zijn. De Pororoca kan honderden kilometers ver landinwaarts reiken.

Surfers op de Pororoca

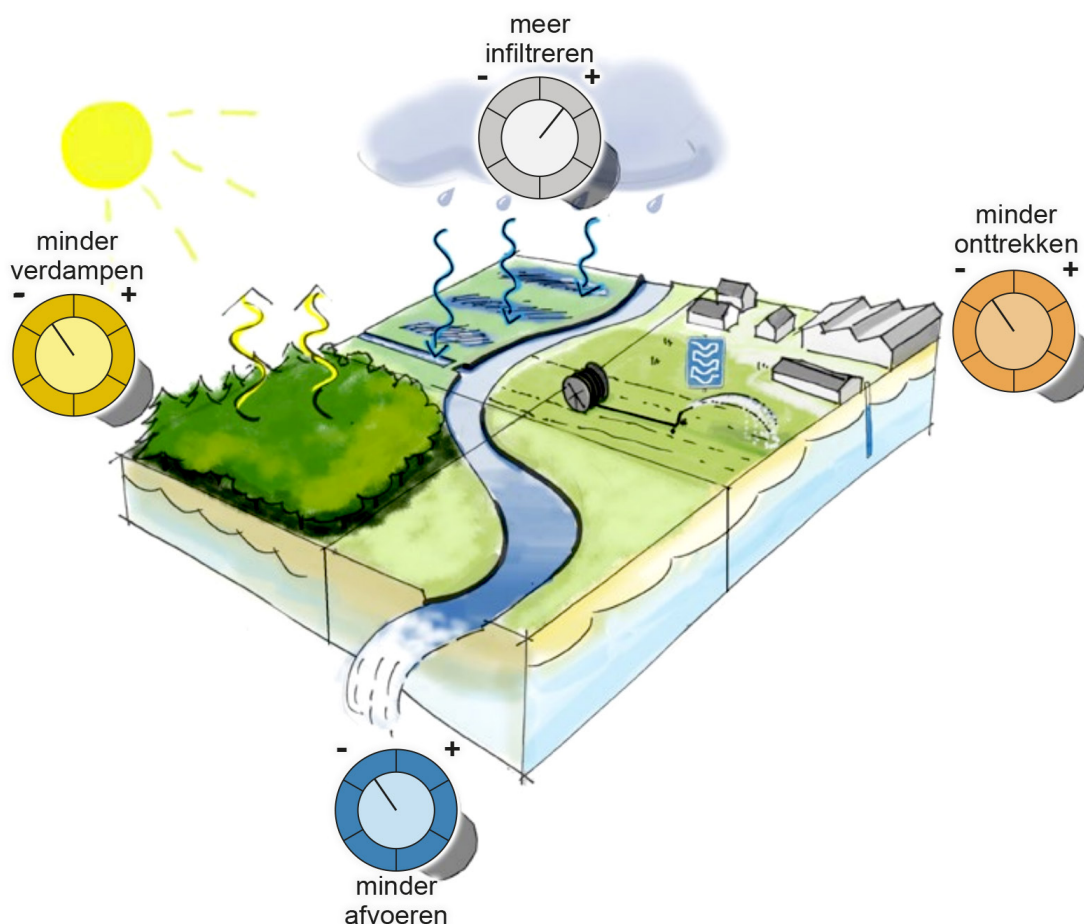

Opgave 6 – Droogtebestrijding in Nederland

bron 15

‘Draaiknoppen’ droogtebestrijding

Droogte is een toenemend probleem in Nederland. Voor de waterschappen en Rijkswaterstaat zijn er vier zogenaamde draaiknoppen waarmee de gevolgen van droogte bestreden kunnen worden.

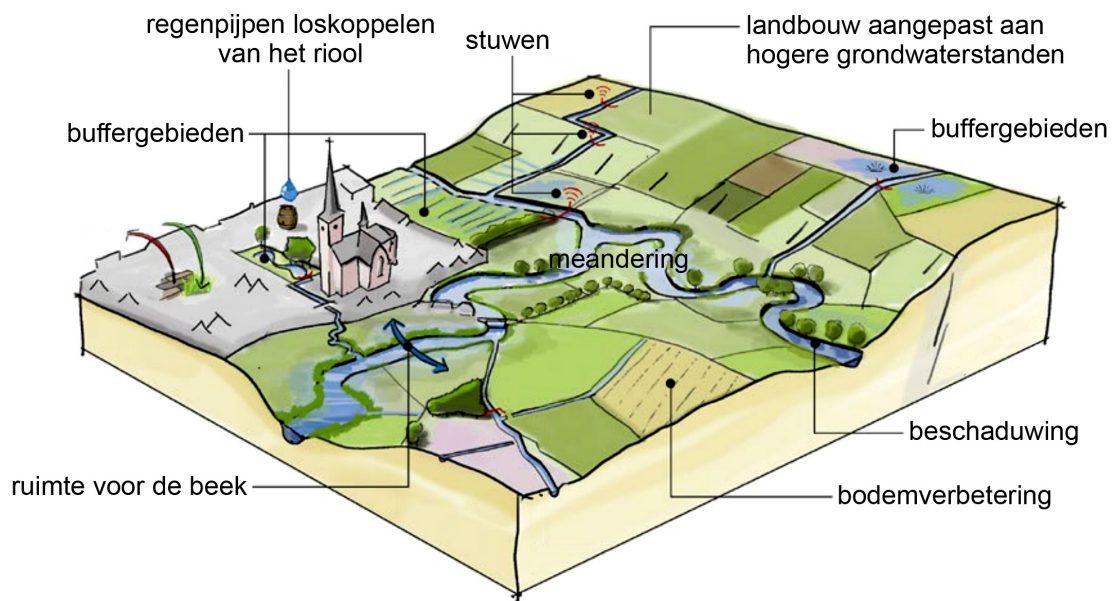

Behalve het bestrijden van de droogte hebben de waterschappen en Rijkswaterstaat ook nog andere (wettelijke) taken. Vijf voorbeelden van deze taken zijn:

- a Afvalwater zuiveren.
- b De veiligheidsnorm van de Afsluitdijk vaststellen.
- c De kwaliteit van het zwemwater controleren.
- d De stormvloedkeringen onderhouden.
- e De waterstand in sloten regelen met gemalen en sluizen.

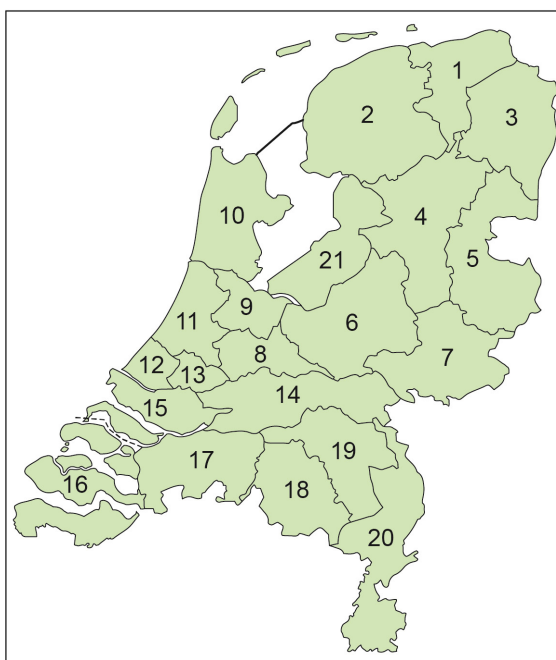
bron 16

Klimaatadaptieve maatregelen bij de inrichting van een gebied

bron 17

Waterschappen in Nederland (2024)

Legenda:

- 1 Noorderzijlvest
- 2 Fryslân
- 3 Hunze en Aa's
- 4 Drents Overijsselse Delta
- 5 Vechtstromen
- 6 Vallei en Veluwe
- 7 Rijn en IJssel
- 8 De Stichtse Rijnlanden
- 9 Amstel, Gooi en Vecht
- 10 Hollands Noorderkwartier
- 11 Rijnland
- 12 Delfland
- 13 Schieland en Krimpenerwaard
- 14 Rivierenland
- 15 Hollandse Delta
- 16 Scheldestromen
- 17 Brabantse Delta
- 18 De Dommel
- 19 Aa en Maas
- 20 Limburg
- 21 Zuiderzeeland

Opgave 7 – Den Helder

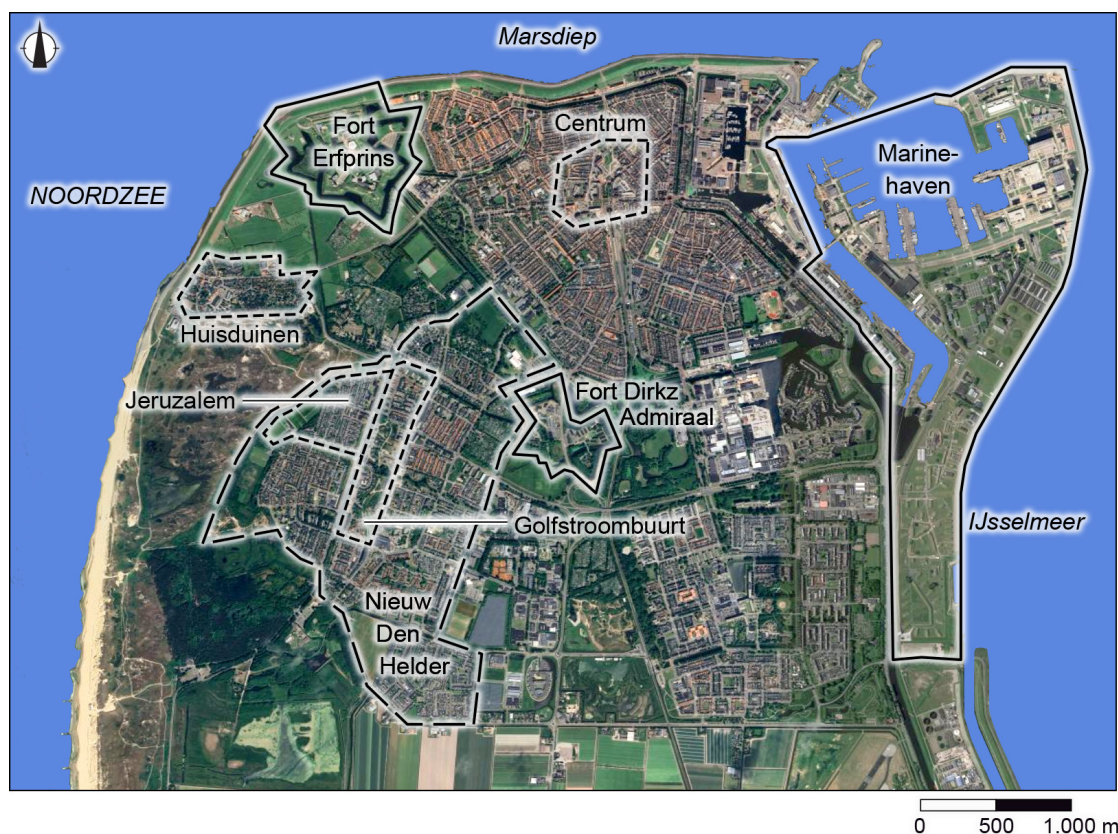
bron 18

Den Helder

Den Helder is een stad met 41.000 inwoners in het noorden van Noord-Holland. Door de strategische ligging kreeg Den Helder al vroeg een militaire bestemming. Zo werd aan het einde van de achttiende eeuw een verdedigingslinie met forten gebouwd, waarvan de restanten in 2007 tot beschermd stadsgezicht werden verklaard.

Na de Tweede Wereldoorlog moest Den Helder grotendeels herbouwd worden. Tussen 1945 en 1970 werd 'Nieuw Den Helder' gebouwd, een typische wederopbouwwijk met daarin de buurten Jeruzalem en Golfstroombuurt. In 1947 werd de stad het hoofdkwartier van de Koninklijke Marine en werd aan de oostkant van de stad een haven aangelegd. Nog altijd is de Koninklijke Marine de grootste werkgever in de stad.

In de jaren 80 en 90 verslechterde de leefbaarheid in Nieuw Den Helder. Veel woningen in de Golfstroombuurt werden gesloopt om plaats te maken voor koopwoningen in een parkachtige omgeving.

Golfstroombuurt, Huisduinen en Jeruzalem

	twee meest voorkomende bouwperiodes		% hoge inkomens (2017)	% sociale huur (2018)	leeftijd (2019)	
Golfstroom- buurt	1945-1959: na 2001:	56,1% 40,0%	9%	57%	65+ 20-64 0-19	30,6% 51,9% 17,5%
Huisduinen	1931-1944: na 2001:	27,6% 11,9%	33%	7%	65+ 20-64 0-19	29,9% 50,6% 19,5%
Jeruzalem	1945-1959: 1991-2000:	88,2% 8,9%	6%	67%	65+ 20-64 0-19	19,5% 56,3% 24,2%

Luchtfoto van een deel van de gemeente Den Helder**Bronvermelding**

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.